موافقت احتمال علم فعلی با سیاق عبارت؛ «فارق الاشیاء»

شاگرد: شما «علمُ غیرُه» خواندید؟

استاد: بله؛ ما به‌صورت توصیفی خواندیم. مرحوم علامه در مرآة العقول دو احتمال دادند. یکی «علم غیره» و یکی «علمُ غیرِه». احتمال دیگری هم در ذهن شما هست؟

شاگرد: می‌خواستم ببینم شما کدام یک از این‌ها را پذیرفتید.

استاد: در این‌که اشیاء مطرح شده است، آنچه که در ذهن بنده انسب است، این است که در اینجا کلام حضرت علیه السلام بر سر علم فعلی است؛ نه علم ذاتی، به انواعی که علم ذاتی را معنا کنیم. یا به آن نحو ینبوع، که ذات ینبوع است یا به نحو علم اجمالی در عین کشف تفصیلی که صاحب اسفار دارند، یا آنچه که مشاء می‌گویند (صور) یا آنچه که اشراقیین می‌گویند (به نحوین). ولی اینجا فعلاً در کلام حضرت علیه السلام مبانی اشراق را انسب می‌بینم. چرا؟؛ به‌خاطر قبل ـ عبارت. قبلش حضرت علیه السلام فرمودند: «فارق الاشیاء»؛ یعنی کلام حضرت علیه السلام در چه فضایی است؟ حضرت در چه بستری دارند صحبت می‌کنند؟ «الاشیاء» را فرض گرفته‌اند و بعد دارند توضیح می‌دهند که این الاشیاء، فارق‌ها و تمکن منه‌ها. حال می‌گویند «علمها»، این علم، علم احاطی قبل از ایجاد است؟ یا علمی است که همان سنخ «تمکن منه‌ها و فارق‌ها» است؟ یعنی اینجا به تناسب «علم» بعد از «فارق»، به تعبیری که در کتب کلاسیک می‌گویند، مقام وحدت در کثرت است. سخن و لحن ادبیات کلام، مقام وحدت در کثرت است. آن مقام ظهور امر الهی در اشیاء است؛ مقام حضور خدای متعال با هر چیز است. وقتی چنین فضایی است، بعد که می‌گویند «لیس بینه و بین معلومه علم غیره»، اینجا اگر «غیره» به معلوم بخورد انسب است. چرا؟؛ چون مقام، مقام علم فعلی است. این عرض بنده است.

اگر به مقام علم ذاتی و قبل الایجاد بروید، در آنها مشکلی ندارید. قبلاً هم عرض کردم که از باب استعمال لفظ در اکثر از یک معنا، مشکلی ندارید، ولی آنچه که فعلاً به سیاق انسب است، این است که «غیره» به «معلوم» بخورد.

شاگرد: در جلسه‌ی قبل فرمودید: تعلق علم قبل از ایجاد را در جلسه‌ی آینده توضیح می‌دهم، همین مقدار که در مورد علم مهندس توضیح دادید، کافی است؟

استاد: بله؛ همین قدر کافی است. بیشتر از این‌که بلد نیستم! بقیه‌ی آن هم، سرنخی می‌شود برای خودتان که ادامه بدهید.

این جمله‌ای هم که الآن خواندیم، جمله‌ی جانانه‌ای است. از حیث بحث‌هایی که در فضای طلبگی می‌توانیم دنبال آن را بگیریم.

بازبینی #2
ایجاد شده 28 ژانویه 2024 14:42:10 توسط ... .
به روزرسانی شده 1 فوریه 2024 13:50:27 توسط ... .